

DOI: 10.31866/2410-1311.35.2019.188795
УДК 378.091.33-27.22:792.091]:2-565

«ФЕСТИВАЛЬ РЕЛІГІЙ»: ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ НА ПРИКЛАДІ НАВЧАЛЬНОГО ДОСВІДУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

Гуменюк Тетяна Костянтинівна^{1а}, Кириленко Катерина Михайлівна^{2а}

¹Доктор філософських наук, професор,
ORCID: 0000-0001-9210-6424, e-mail: t_gumenyuk@ukr.net,

²Доктор педагогічних наук, доцент,
ORCID: 0000-0002-3303-3947, e-mail: kf919@ukr.net,

^аКиївський національний університет культури і мистецтв,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Для цитування:

Гуменюк, Т.К., & Кириленко, К.М. (2019). «Фестиваль релігій»: інноваційні освітні технології у вищій школі на прикладі навчального досвіду Київського національного університету культури і мистецтв. *Питання культурології*, (35), 123-135. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.35.2019.188795>.

Анотація

Мета статті – розглянути та проаналізувати творчі проекти студентів Київського національного університету культури і мистецтв, показані на «Фестивалі релігій», розкрити їхню роль та сутність інноваційних освітніх технологій, конкретизувати педагогічні умови застосування творчих проектів з урахуванням змісту й особливостей фахової підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти культурно-мистецького спрямування. Методологію дослідження становлять методи аналізу і порівняння, застосовані для розкриття сутності видовищних форм, їх можливостей в організації навчального процесу; вивчення сформованості знань, інтересів і здібностей студентів та виявлення загального і специфічного в педагогічних ідеях навчального проекту «Фестиваль релігій»; розкриття критеріїв пізнавальної активності, самостійності та креативності студентів у засвоєнні навчального матеріалу та можливості його практичного використання. Крім того, застосовано принципи науково-педагогічного дослідження та педагогічного спостереження для визначення рівнів сприйняття інформації в умовах навчального використання таких постановок синтетично-видовищних жанрів, як перформанс, костюмована вистава, спектакль-інсталяція, вербатім та ін. Висновки. Було встановлено, що у результаті застосування видовищних форм організації навчального процесу зазнали змін навчальна і соціальна мотивація студентів, зросли їх пізнавальна активність, самостійність та креативність. Доведено, що завдяки проекту «Фестиваль релігій» інноваційний освітній простір Київського національного університету культури і мистецтв став ще більш насиченим, різноманітним та відкритим

© Гуменюк, Т. К., 2019
© Кириленко, К. М., 2019

Стаття надійшла до редакції: 27.10.2019

до актуалізації інноваційного потенціалу творчої молоді та може бути впроваджений у навчальну практику будь-якого вищого навчального закладу.

■ **Ключові слова:** освітні інноваційні технології; сучасна культурно-мистецька освіта; видовища; навчальний процес; самостійна робота студента

■ **Вступ**

У сфері вищої освіти постійно урізноманітнюються форми організації навчального процесу, які дають змогу відійти від традиційних, нерідко малоефективних методів і методик викладання. Залучення сучасних інноваційних освітніх технологій спонукає педагогів розробляти конкретні навчальні методики з метою формування креативної особистості сучасного фахівця, його професійної компетентності.

Усе частіше стейкхолдери¹ різних європейських країн вважають за необхідне упроваджувати методи неформальної, альтернативної освіти паралельно до інституціональних форм навчання, особливо у вищій школі. Зокрема, все більшої популярності набувають лекції-шоу відомих учених для багатомільйонної інтернет-аудиторії, брендovanі тренінги й курси особистісного розвитку, освітні медіа-платформи, мультимедійні навчальні проекти, онлайн-музеї і бібліотеки тощо. В освітніх закладах культури активно упроваджуються видовищні форми організації навчального процесу, завдяки яким значно зростає його ефективність щодо набуття студентами нових знань, умінь, навичок, базових і фахових компетенцій. Видовище завжди було механізмом культурної і соціальної взаємодії, універсальною мовою спілкування. Сьогодні ж воно, не втрачаючи своєї сутності, ролі і значення, поступово «облаштовується» в наукових лабораторіях та університетських аудиторіях, традиційно «невидовищних» інституціях.

Подібні креативні освітні технології постійно апробуються і в навчальному процесі Київського національного університету культури і мистецтв. Тут моделюються цікаві й ефективні інноваційні навчальні проекти. Таким досить успішним серед багатьох інших став «Фестиваль релігій», який 2016 року був започаткований кафедрою філософії і педагогіки Київського національного університету культури і мистецтв для студентів факультету готельно-ресторанного і туристичного бізнесу відповідно до програми навчального курсу з релігієзнавства. Своєрідність цього проекту полягає в тому, що студенти поглиблюють і збагачують знання з дисципліни, вдаючись до театральної інсценізації як засобу актуалізації навчального матеріалу. Вони засвоюють інформацію (про релігію як історичний вид світогляду, особливості її виникнення, релігійні течії, їх вплив на духовну історію людства та культурно-історичний розвиток різних країн і регіонів), беручи участь у підготовці інсценізацій, залучаючи такі своєрідні синтетично-видовищні жанри, як перформанс, костюмована вистава, спектакль-інсталяція тощо. У цих нетрадиційних формах студенти не тільки пізнають і розкривають сутність окремих релігій, наближаються до реалій полікультурного світу, формуючи важливі в сучасному світі цінності особистості – повагу до себе і толерантність до іншого. Студенти також вчаться продукувати цілісний соціокультурний продукт, набу-

¹ Особи, які здійснюють вплив на діяльність чи на прийняття рішень.

вають навичок проектної роботи, вчать ся шукати нові форми втілення власних креативних ідей. Метою «Фестивалю релігій» є поєднання у процесі здійснення театральних-видовищних постановок кількох навчальних завдань:

- спонукати студентів університету – учасників проекту до самостійної навчальної роботи (обґрунтування форми презентації, добір матеріалу з актуальної теми, кейсу матеріалів релігієзнавчого, філософського й культурологічного характеру);

- застосувати відповідні засоби для відтворення теоретичного навчального матеріалу мовою сценічного мистецтва, написати сценарій з урахуванням особливостей форми обраної театральної інсценізації;

- у процесі втілення театральних проекту набути навичок практичного впровадження в життя власних творчих ідей, ефективно працювати в команді, досягати визначеної мети;

- навчитися працювати в команді, застосувати власні сили та уміння як учасника інноваційного проекту.

Динаміка розвитку цього Фестивалю з року в рік набуває змагальності, де сцена стала місцем і засобом випробування і демонстрації не тільки власне інсценування, а й самоактуалізації творчого «я» студента.

Таким чином, актуальність зумовлена необхідністю розкриття сутності інноваційних освітніх технологій та конкретизації педагогічних умов, їх застосування з урахуванням особливостей фахової підготовки спеціалістів у закладах вищої освіти не лише культурно-мистецького, а й іншого спрямування.

Протягом останніх десятиліть проблематика впровадження інноваційних технологій в освітньо-виховний процес привертає увагу багатьох науковців у галузі педагогіки вищої школи. Так, у дослідженні М. Кларіна (1995) описано педагогічні інновації, спрямовані на перетворення різних рівнів традиційного навчання з виділенням інваріантних рис та представлення їх у вигляді відтворюваних моделей навчання для швидкого опанування соціальних змін. Характеристику сучасним методам активізації навчання надали Т. Паніна та Л. Вавілова (Паніна & Вавілова, 2008) з акцентуванням уваги на інтерактивних методах навчання, які можуть використовуватися в адаптованому варіанті в установах початкової, середньої та вищої професійної освіти. Дослідженню феномену свята як впровадженню інновацій присвячена розвідка Л. Бабушки (2016). Автор наголошує, що «в науковій рефлексії відбувається дихотомічне поєднання глобального і локального, часу і простору, універсальності й партикулярності, свята та фестивалі, де акцентується увага на їх взаємодії, взаємозалежності та взаємопроникненні», а «фестивалістація постає як гібридизація, в якій форми віддаляються від наявних практик свята і рекомбінуються з новими формами, утворюючи нові практики» (с. 22).

Цінними уявляються розробки М. Поплавського (2016), зокрема «Формула успіху», в якій автор виводить власну формулу – завдяки характеру, працездатності та активній комунікабельності можливо досягти не лише публічності та популярності, а й створити потужний бренд.

Разом із тим, недостатньо дослідженими залишаються питання впровадження новітніх освітніх технологій з урахуванням особливостей підготовки

спеціалістів у закладах вищої освіти культурно-мистецького спрямування. Тож, у розвідці розглянемо впровадження інноваційної технології на прикладі «Фестивалю релігій».

■ Мета статті

Мета статті – на прикладі «Фестивалю релігій» розглянути творчі проекти студентів Київського національного університету культури і мистецтв, розкрити їх роль у розвитку навчальної активності університетської молоді, зростанні їх креативності, збагаченні й оновленні форм організації навчального процесу.

Методологію дослідження становлять методи аналізу і порівняння, застосовані для розкриття сутності видовищних форм в організації навчального процесу. Аналітичний метод надав можливість вивчати сформованість знань, інтересів і здібностей студентів, їх психологічних якостей і властивостей із дисциплін загальногуманітарного циклу на основі театральної інсценізації як засобу актуалізації навчального матеріалу. Метод порівняння дозволив виявити загальне і специфічне в педагогічних ідеях навчального проекту «Фестиваль релігій» та виділити критерії при застосуванні видовищних форм для визначення соціальної мотивації студентів, їх пізнавальної активності, самостійності та креативності під час засвоєння навчального матеріалу, можливості його використання на практиці.

Крім того, застосовано принципи науково-педагогічного дослідження та педагогічного спостереження для визначення рівнів сприйняття інформації в умовах постановки таких синтетично-видовищних жанрів, як перформанс, костюмована вистава, спектакль-інсталяція, вербатім та ін.

■ Виклад матеріалу дослідження

«Фестиваль релігій» протягом чотирьох років та шести сезонів свого існування зарекомендував себе як цілком успішний проект, що удосконалюється з року в рік як за змістом, так і за умовами проведення, має високий рейтинг серед студентської молоді, визнання у колі викладачів випускових кафедр та співробітників факультетів. Напрацьований за цей час досвід може стати корисним для апробації такого або аналогічних йому навчальних проектів у інших закладах вищої школи.

Отже, Фестиваль відбувається, починаючи з 2016 року. Під час першого його проведення кожна група студентів II курсу факультету готельно-ресторанного і туристичного бізнесу інсценувала сюжети з тих релігій, які справили на них особливо глибоке враження, – дохристиянської (гр. ГРС-24); даосизму і кришнаїзму (гр. ГРТС-74) як вагомих складових східних культур Китаю та Індії; іудаїзму (гр. ГРТС-64); ісламу і буддизму (гр. Т-54) (див. сайт університету: <http://knukim.edu.ua/festival-religiy-2/>). На цьому фестивалі були присутні Почесний президент університету М. М. Поплавський, декан факультету І. О. Комарницький, викладачі випускових кафедр.

Студенти показали костюмовані вистави за самостійно написаними сценаріями, вдавшись до інтерактивних сценічно-видовищних форм розкриття свого творчого задуму, зокрема вони запропонували цікаві діалоги, завдяки яким

у сценічній дії взяв участь кожен учасник. Згідно з концепцією та естетикою Фестивалю, було обрано як єдину можливу форму представлення релігій драматичне дійство, втілене у найрізноманітніших жанрових різновидах сценічної дії. Адже драматичність, як і театральна видовищність, впливає і на нетеатральні, позатеатральні форми соціальності – політику, освіту, науку, повсякдення, стиль життя. Будь-який драматичний жанр містить елементи, які у взаємодії й динаміці створюють ідеальне видовище: «Для ток-шоу характерні натовп глядачів, балакучий ведучий і запрошені для розмови «гості». У шоу моди завжди беруть участь моделі й екстравагантний кутюр'є. Детективна історія, як правило, починається з того, що пізно увечері в кабінеті детектива з'являється клієнт...» (Шмитт, Роджерс, & Вроцос, 2005, с. 148). Програмою театралізованого «Фестивалю релігій» був передбачений показ вистав, сповнених найрізноманітніших драматичних перипетій, гумору, камерних і масових сцен. Саме така «жанрово-стильова» багатоманітність фестивальных заходів сприймається як його головний бренд. Окремим студентським проектом під час фестивалю 2016 року стала презентація страв національної кухні, виготовлених з урахуванням релігійних вимог до кожної з них. Студенти мали можливість вивчити і розкрити перед глядачами своєрідність культури харчування в різних країнах, зумовлену релігійними настановами; зокрема були продемонстровані ритуальні особливості споживання їжі, вживання окремих страв, які утвердились як морально-етичні практики у відповідних країнах.

2017 року «Фестиваль релігій» відбувся двічі і уже на двох факультетах: готельно-ресторанного і туристичного бізнесу та журналістики і міжнародних відносин. У ньому як почесний голова конкурсної комісії взяв участь начальник відділу статистичного обліку та моніторингу діяльності релігійних організацій Департаменту у справах релігій та національностей Іван Володимирович Папаяні. Студенти групи ГРТС-16 розкрили сутність буддизму, християнства; груп ГРС-16 та ГРС-26 – ісламу; групи ГРТС-56 – індуїзму; групи Т-36 для показу прадавніх вірувань українців залучили драму-феєрію Лесі Українки «Лісова пісня», за мотивами якої поставили театралізовану драматично-хореографічну виставу. Важливо, що всі складові постановки (сценарій, хореографія, музичний супровід, костюми, страви) виконані студентами самостійно. Та найціннішим у цьому фестивалі стало емоційне єднання всіх учасників, сповнене святкового настрою, духовності. Атмосфера урочистої піднесеності – це також органічна складова «Фестивалю релігій». Організатори, виконавці і глядачі стали активними учасниками спільного дійства, адже «свято <...> це найдавніший інститут культури, що дарує емоцію у вигляді радості єднання, свободи від буденного, свого роду “ніша” триумфу свободи» (Бабушка, 2016, с. 15) (див. сайт університету: <http://knukim.edu.ua/festival-religiy-4/>).

Третій «Фестиваль релігій» також припав на 2017 рік, у ньому одночасно взяли участь студенти II і III курсів і на факультеті журналістики і міжнародних відносин. На початку семестру кафедра філософії розпочала реєстрацію учасників, під час якої студенти згідно з програмою заходу обирали для своїх інсценізацій одну із релігій. Студенти писали сценарії, добирали сюжети, звуковий супровід виступу, відеоряд, костюми, готували смачні частування. Розпочала

фестивальну програму група ФП-96 костюмованим дійством на тему «Ой на Івана та й на Купала», представляючи вірування давніх українців. Студенти груп ФП-96 та СОЦ-45 інсценізували релігійні сюжети японського синто. Фестивальний марафон продовжили майбутні журналісти, зокрема група Ж-46, яка представила конфуціанство – давню релігію Китаю, яка і нині визначає життєві принципи китайців, суспільний устрій країни. У цьому студенти переконались, спілкуючись із представниками Посольства КНР в Україні під час зустрічей (див. сайт університету: <http://knukim.edu.ua/zolote-pravilo-morali-konfutsiya-uknukim/>; <http://kf.knukim.edu.ua/64-kulturna-diplomatiya-chzhan-yanbo.html>; <http://kf.knukim.edu.ua/97-kulturno-osvitnya-spivpratsya-universitetu-kulturi-i-posolstva-knr-v-ukrajini.html>; <http://knukim.edu.ua/sekreti-uspihu-po-kitayski/>; <http://knukim.edu.ua/ukrayina-kitay-diplomatiya-smaku/>). Група МВ-35 продовжила розповідь про китайські вірування і про даосизм загалом. Студенти груп МІ-45 і МЕ-65 під музику із серіалу «Секретні матеріали» (*The X-Files*) розповіли свою цікаву історію: сучасні юнаки і дівчата разом із винахідником, їх ровесником, потрапили з майбутнього в минуле. Вони зустріли сикхів – чотирьох із дев'яти гурю (які ще залишились), проповідників сикхізму, про який, за матеріалами з інтернету, відомо, що це релігія, заснована духовним учителем Нанаком (1469–1539) у Пенджабі, північно-західній частині півострова Індостан. Студенти розповіли і про її адептів. Два фестивалні покази були присвячені індуїзму (групи МП-75 і ВС-26), кришнаїзм представили студенти-журналісти (група Ж-36), вішнуїзм – група МЕВ-66, християнство – група ПР-16, а група СОЦ-86 інсценізувала практичне заняття з вивчення ісламу. Майбутні міжнародники із групи МВ-56 презентували буддизм, група МП-76 – бахаїзм, доволі молоду, але вже популярну релігію. Завершився «Фестиваль релігій» театралізованою постановкою групи МЕВ-85 про церкву саєнтології.

Презентація однієї релігії різними студентськими колективами додає заходу атмосфери змагальності, з одного боку, а з іншого – унаочнює базові світоглядно-методологічні принципи «Фестивалю релігій»: свобода совісті та віросповідання, толерантність до людей інших поглядів та переконань як засадничі права кожної людини, що мають бути всебічно імплементовані у суспільстві.

Підсумовуючи, можна стверджувати: 2017 рік став показовим щодо навчальної активності студентів в опануванні курсу «Релігієзнавство» завдяки участі у «Фестивалі релігій» (див. сайт університету: <http://knukim.edu.ua/festival-religiy-6/>). 2018 року цей захід також відбувся на двох факультетах – готельно-ресторанного і туристичного бізнесу – це вже вчетверте. Під час його відкриття студенти групи ГРС-17 презентували іудаїзм, давньослов'янські вірування – група Т-27, буддизм – група ГРТС-47, іслам – група ГРТС-37 (див. сайт університету: <http://knukim.edu.ua/festival-religiy-8/>).

Ювілейний, п'ятий Фестиваль 2018 року на факультеті міжнародних відносин і факультеті зв'язків із громадськістю і журналістики був присвячений трьом світовим релігіям – християнству, ісламу й буддизму, а також дохристиянським віруванням давніх українців. Цього року Фестиваль відбувався в рамках опанування студентами різних форм світогляду та ключових принципів найпоширеніших релігійних світоглядних конструкцій у процесі вивчення ними курсу

«Філософія», що засвідчило гнучкість обраної форми проектної роботи та її адаптованість до процесу модернізації освітнього процесу загалом і навчальних програм зокрема. Презентації кожної з них були витримані в одному ключі – на сцені відбувалось дійство, присвячене їх засновникам – Ісусу Христу, Магомету, Будді. Завдяки цьому сутність кожної з них розкривалась на прикладі життя людей, які своєю духовністю сприяли утвердженню загальнолюдських цінностей, універсальних моделей людської поведінки, гідності, мудрості. Театралізовану постановку про зародження християнства в Римській імперії, про земне життя Ісуса здійснили студенти групи МВ-57; сутність ісламу охарактеризували студенти груп Ж-37 й Ж-47, відтворюючи життєвий сенс ісламських проповідей. Актуально прозвучала інсценізація, представлена групами ПР-17 і ПР-27, у якій, розповідаючи про духовні пошуки принца Сіддгартхи Гаутама, який із часом став Буддою, засновником першої світової релігії, майбутні PR-спеціалісти, іміджмейкери, івент-менеджери та SMM-спеціалісти представили події, важливі для буддистів. Із цією метою вони звернулись до стилістики документального театру в жанрі вербатім, досить рідкісного для української театральної практики. Відтворюючи сакральну історію буддистів в актуальних реаліях сьогодення, студенти представляли передвиборчу президентську компанію, яку має виграти (і, зрозуміло, виграє) Будда.

Такі форми подання навчального матеріалу сприяли сучасному розумінню сутності світових релігій як універсальних моделей долання одвічних вад людини і суспільства. Зокрема, німецький філософ-екзистенціаліст і психолог К. Ясперс (1991) вважав, що всі світові релігії, релігії-спасіння дають людині потужний інструмент для самовдосконалення й усвідомлення самоцінності. Відповідно, майбутнє людства – не за тим, що розрізняє релігії. На його думку, у майбутньому світові релігії об'єднуються за однією, визначальною ознакою, за так званою філософською вірою, адже філософська віра «...пов'язана з повною готовністю до комунікації. Бо справжня істина виникає тільки завдяки зближенню вірувань на шляху до загальнолюдського, неосяжного» (с. 508). Цю думку К. Ясперса і втілювали студенти у своїх фестивальных інсценізаціях. Напевно, можна багато дізнатись про релігії, заглибившись у сакральні тексти, теологію, екзегетику тощо, а можна розкрити їх сенс театральними засобами, щоб відчути катарсичне, не артикульоване, приховане, але таке важливе для кожної особистості – прості істини про життя, людей, майбутнє, самого себе (див. сайт університету: <http://knukim.edu.ua/v-festival-religiy-2/>).

«Фестиваль релігій-2019» був присвячений трьом світовим релігіям – християнству, ісламу і буддизму. Цього разу про одну й ту саму релігію мали розповісти студенти різних груп в оригінальних інтерпретаціях. Про іслам підготували свої цікаві інсценізації студенти груп ПР-18 і ПР-28, вони писали сценарії, консультиуючись із викладачами, готували костюми, працювали над сценічним втіленням свого задуму. Інші групи представляли релігії, уперше обрані за жеребкуванням, яке урочисто відбулось у потоковій аудиторії, зокрема група Ж-38 – буддизм, групи МВ-58 і ЮР-18 – християнство, а ПР-18 і ПР-28 – іслам. Студенти в театралізованій формі розповіли про життєвий шлях Сіддгартхи Гаутама, про історію буддизму як релігії, про особливості цього віросповідання. У постанов-

ці вдало поєднались дібраний відеоряд і акторські знахідки студентів. Майбутні міжнародники і юристи (МВ-58 і ЮР-18) зосередились на основних таїнствах, особливостях їх здійснення у православ'ї, католицизмі і протестантизмі. Група ПР-18 презентувала іслам. Молодь підійшла до підготовки не менш творчо, ніж інші учасники фестивалю, і зображувала YouTube-блогерів, які знімають відео про іслам, беруть у «випадкових перехожих» інтерв'ю. Це відтворювалось у різних постановках, під час яких розкривались особливості цього віросповідання. Студенти групи ПР-28 своїм виступом доповнили розповідь колег про життєвий шлях Магомета, якого вважають посланцем Бога і який передав людям текст священної книги мусульман – Корану; а також про історію ісламу, особливості мусульманського посту в місяць Рамадан. Цікавою була й постановка про відмінності між конфесійними різновидами ісламу – сунізмом, шиїзмом та хариджизмом (див. сайт університету: <http://knukim.edu.ua/vi-festyval-religij/>).

Такі форми розкриття і засвоєння сутності релігій сприяють упровадженню в навчальний процес методик творчо-пошукового навчання, адже вони сприяють інтерактивному залученню кожного учасника інсценізації у творчий процес на всіх його етапах, спонукають студентів до безпосередньої участі у пізнанні; самоорганізації у створенні театральньо-видовищної постановки, сприятливих умов для неформального живого спілкування; прояву лідерських якостей під час підготовки і проведення інсценізації, адже сценічно-драматичні форми втілення ідеї надають змогу кожному визначити і виявити свою позицію як проектанта, режисера, сценариста, костюмера, гримера, актора, іміджмейкера тощо; формуванню кожним студентом власних авторських матеріалів для особистого портфоліо, які стануть йому у пригоді в майбутньому, при формуванні професійного реноме. Адже проектна діяльність як необхідна і дійова складова навчальної і наукової програми в закладах вищої освіти культурно-мистецького спрямування відповідає не тільки системі творчих майстерень, а й загальній стратегії «бізнесу в стилі шоу» (Шмитт, Роджерс, & Вроцос, 2005).

Тотальність шоу – це наскрізна характеристика сучасної культурної ситуації, його не можна і не варто ігнорувати, від нього не можна дистанціюватись. Навпаки, майбутніх фахівців креативної галузі необхідно готувати як спеціалістів, які є конкурентоспроможними в культурному середовищі, надаючи можливість самостійно виявити свій талант, здібності, а водночас – зрозуміти механізм здійснення «шоу всього». Тим більше, саме театралізоване шоу є ефективним засобом перетворення людей, які дотримуються різних, часом протилежних світоглядно-ціннісних позицій, на односторонніх, споріднюючи погляди «відсторонених глядачів та активних інтерпретаторів запропонованої вистави» (Рансьєр, 2018, с. 16).

Таким чином, беручи до уваги досвід підготовки і проведення «Фестивалю релігій», можна визначити його показові для сучасної університетської освіти характеристики, а за результатами навчання – актуальні тенденції щодо пошквалювання творчо-креативної та пошукової активності студентів, зокрема їх участі в навчальних і науково-дослідних програмах Київського національного університету культури і мистецтв.

Найбільш очевидний тренд цієї навчальної інновації – це її гуманістичний гуманітарно-виховний потенціал. На прикладі діалогу релігій, релігійних тради-

цій студенти знайомляться з духовною історією людства, набувають необхідних практичних навичок толерантності. Також студенти здобувають важливий досвід комунікації, спрямованої на втілення в життя певних задумів та ідей. Важливо, що навчальна активність університетської молоді в процесі опанування ними робочих програм курсів «Релігієзнавство» та «Філософія», в рамках яких проводився даний захід, після підготовки та проведення «Фестивалю релігій» значною мірою зростала, що було помітно як за підвищенням активності роботи студентів в аудиторії, так і за їх бажанням підтримувати комунікацію з викладачем із метою більш детального обговорення світоглядних та культурологічних тем. Впровадження в навчальний процес таких інноваційних освітніх технологій, як «Фестиваль релігій», створює інноваційне освітнє середовище, що сприяє максимально повному розвитку інноваційної культури молоді.

Магія театрального дійства, його катарсична природа надають можливість не тільки на раціональному рівні «пізнати», «зрозуміти» релігійні системи світу, а й на рівні відчуття ніби «програвати» їх, сприймаючи на дотик, смак, нюх. Таке «занурення» в навчальний матеріал, його раціоналізація (проговорювання) і поетизація (програвання) об'єднують різні пізнавальні канали, сприяючи збагаченню картини світу студентів, гармонізуючи її, долаючи зовнішні суперечності, які у видовищно-театральній грі апіорі знімаються, витіснені у сферу «мого іншого». Тому після пережитого (у сценічній дії) досвіду такі принципи, як толерантність, свобода совісті, свобода віросповідання, вже не виглядають абстрактними поняттями, а природно вписуються у світоглядні переконання особистості. Толерантності не можна навчити, її необхідно виховувати в собі як внутрішнє переконання, в якому релігії належить окремий значний сегмент серед інших явищ соціального буття, зокрема етики, політики, соціуму, комунікації. Тому можна змоделювати ситуацію й запропонувати в майбутньому зосередити увагу студентів не лише на релігійних відмінностях та багатоманітності релігій і релігійності, а й пролонгувати ці особливості до масштабів конфліктів сучасності внаслідок відсутності (або неможливості) толерантності, відтворюючи (переживаючи) це як загальну проблему полікультурного сьогодення, яку також необхідно принагідно артикулювати в студентській аудиторії, опрацьовуючи засобами естетики видовища і театрального дійства. Відповідно й компетенція толерантності є базовою для майбутніх фахівців різних галузей і професій, їх особистісних якостей. Оскільки проблема толерантності час від часу загострюється в українському суспільстві, необхідні спільні зусилля науково-педагогічного колективу і студентської молоді, щоб осмислити і вирішити її.

Зауважимо, що, крім актуалізації проблем толерантності і релігійної терпимості, цей проект відкриває ще один аспект навчальної активності в закладах вищої освіти – долання штампів і стереотипів щодо релігійних, культурних, етнічних, регіональних особливостей завдяки усвідомленню своєї національної й етнічної самоідентичності. Тільки такий шлях «до себе» формує толерантність у ставленні до іншого, бо, відповідно, спрощене уявлення про рідну культуру (така собі світоглядна «шароварщина», етнотіпізм) унеможлиблює й належне судження про інших – не за приналежністю, а за сутнісними ознаками, переживаючи свою подібність до інших. Тому в наступному «Фестивалі релігій» можуть

бути представлені спільні проекти-постановки зі студентами інших країн, іншого культурно-релігійного ареалу, що надасть можливість створити основу для полікультурної взаємодії.

Отже, набутий студентами в процесі підготовки та проведення «Фестивалю релігій» досвід допоможе опанувати проектний тип мислення – цієї необхідної інноваційної складової в сучасній конкурентній освіті. Засвоєні знання і набуті універсальні, загальні і професійні компетентності студенти втілюють у конкретних мистецьких проектах, що узгоджується з місією і стратегією КНУКіМ у підготовці майбутніх фахівців, вдосконалюючи так званий «механізм прорахованого успіху» (Поплавський, 2016).

Висновки

Застосування видовищних форм організації навчального процесу як однієї з можливих інноваційних освітніх технологій впливає на навчальну й соціальну мотивацію студентів, стимулює зростання їх пізнавальної активності, самостійності, розкриває творчий потенціал. Завдяки «Фестивалю релігій» інноваційний освітній простір університету став ще більш насиченим, різноманітним та відкритим до мобілізації інноваційного потенціалу творчої молоді. Тож, досвід КНУКіМ може бути впроваджений у навчальну практику не лише освітнього закладу культурно-мистецького спрямування, а й будь-якого іншого закладу вищої освіти.

Список використаних джерел

- Бабушка, Л.Д. (2016). Від свята до фестивалю: культурна травма в дискурсі? *Київське музикознавство*, 53, 14-24.
- Бабушка, Л.Д. (2017). Фестивальна – дозвіллєва – спортивна практики у глобалізаційних тенденціях культури. *Часопис Національної музичної академії імені П. І. Чайковського*, № 3(36), 125-132.
- Кларин, М.В. (1995). *Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии*. Рига: НПЦ «Эксперимент».
- Панина, Т.С., & Вавилова, Л.Н. (2008). *Современные способы активизации обучения* (4-е изд.). Москва: Академия.
- Поплавський, М.М. (2016). *Формула успіху*. Київ: ПП «Р.К. Майстер-принт».
- Рансьєр, Ж. (2018). *Эмансипированный зритель*. Нижний Новгород: Красная ласточка.
- Шмитт, Б., Роджерс, Д., & Вроцос, К. (2005). *Бизнес в стиле шоу. Маркетинг в культуре впечатлений*. Москва: Вильямс.
- Ясперс, К. (1991). *Смысл и назначение истории*. Москва: Политиздат.

References

- Babushka, L.D. (2017). Festyvatsiina – dozvillieva – sportyvna praktyky u hlobalizatsiinykh tendentsiakh kultury [Festival – leisure – sports practices in globalization trends of culture]. *Journal of the P.Tchaikovsky National Music Academy*, 3(36), 125-132 [in Ukrainian].
- Babushka, L.D. (2016). Vid sviata do festyvatsii: kulturna drama v dyskursi? [From Holiday to Festival: Cultural Drama in Discourse?]. *Kyivske muzykoznavstvo*, 53, 16-24 [in Ukrainian].

- Clarín, M. (1995). *Innovatcii v mirovoi pedagogike: obuchenie na osnove issledovaniia, igry i diskussii* [Innovations in World Pedagogy: Learning Based on Research, Games and Discussions]. Riga: NPTc "Eksperiment" [in Russian].
- Jaspers, K. (1991). *Smysl i naznachenie istorii* [The meaning and purpose of history]. Moscow: Politizdat [in Russian].
- Panina, T.S., & Vavilova, L.N. (2008). *Sovremennye sposoby aktivizatsii obucheniia* [Modern ways to enhance learning] (4th ed.). Moscow: Akademiia [in Russian].
- Poplavskiy, M.M. (2016). *Formula uspiokhu* [Formula for success]. Kyiv: PP "R.K. Maister-prynt" [in Ukrainian].
- Rancière, J. (2018). *Emansipirovannyi zritel* [Emancipated viewer]. Nizhni Novgorod: Krasnaia lastochka [in Russian].
- Schmitt, B.H., Rogers, D.L., & Vrotsos, K.L. (2005). *Biznes v stile shou. Marketing v kulture vpechatlenii* [There's No Business That's Not Show Business: Marketing in an Experience Culture]. Moscow: Viliams [in Russian].

■ “RELIGIONS FEST”: INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES AT HIGHER SCHOOL ON THE EXAMPLE OF CURRICULAR PRACTICES OF KYIV NATIONAL UNIVERSITY OF CULTURE AND ARTS

■ Tetiana Humeniuk^{1a}, Kateryna Kyrylenko^{2a}

■ ¹Doctor of Philosophy, Professor,

ORCID: 0000-0001-9210-6424, e-mail: t_gumenyuk@ukr.net,

²Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

ORCID: 0000-0002-3303-3947, e-mail: kf919@ukr.net,

Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine

■ Abstract

The purpose of the article is to review and analyse the creative projects of students of the Kyiv National University of Culture and Arts, shown at the “Religions Fest”, to reveal their role and essence of innovative educational technologies, to specify pedagogical conditions for the application of creative projects taking into account the content and peculiarities of professional training of specialists at universities of culture and art. The methodology of the study is the methods of analysis and comparison, used to show up the essence of entertainment forms, their options within the educational process organization; to study the development of students' knowledge, interests and skills and to reveal the general and specific in the educational ideas of the educational project “Religions Fest”; to identify the criteria of social motivation, cognitive activity, self-support and creativity of students in digestion of the educational content and the opportunity of its actual use. In addition, the principles of scientific and pedagogical research and pedagogical observation have been applied to determine the levels of perception of information in terms of educational use of such productions of synthetic and entertaining genres as performance,

period piece, installation play, verbatim theatre, etc. Conclusions. It was found that as a result of the use of entertainment forms of the educational process organization, the educational and social motivation of students has changed, their cognitive activity, independence and creativity have increased. It is proved that thanks to the Religions Fest project, the innovative educational environment of Kyiv National University of Culture and Arts has become even more eventful, diverse and open to the updated innovative potential of creative youth and can be implemented in the educational practice of any higher education institution.

■ **Keywords:** educational innovative technologies; modern cultural and art education; performance; educational process; student' individual work

■ **«ФЕСТИВАЛЬ РЕЛИГИЙ»: ИННОВАЦИОННЫЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ НА ПРИМЕРЕ УЧЕБНОГО ОПЫТА КИЕВСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА КУЛЬТУРЫ И ИСКУССТВ**

■ **Гуменюк Татьяна Константиновна^{1а}, Кириленко Екатерина Михайловна^{2а}**

■ *¹Доктор философских наук, профессор,
ORCID: 0000-0001-9210-6424, e-mail: t_gumenyuk@ukr.net,*

■ *²Доктор педагогических наук, доцент,
ORCID: 0000-0002-3303-3947, e-mail: kf919@ukr.net,*

■ *^аКиевский национальный университет культуры и искусств,
Киев, Украина*

■ **Аннотация**

Цель статьи – рассмотреть и проанализировать творческие проекты студентов Киевского национального университета культуры и искусств, показанные на «Фестивале религий», раскрыть их роль и сущность инновационных образовательных технологий, конкретизировать педагогические условия применения творческих проектов с учетом содержания и особенностей профессиональной подготовки специалистов в учреждениях высшего образования культурно-художественного направления. Методологию исследования составляют методы анализа и сравнения, примененные для раскрытия сущности зрелищных форм, их возможностей в организации учебного процесса; изучения сформированности знаний, интересов и способностей студентов и определения общего и специфического в педагогических идеях учебного проекта «Фестиваль религий»; выявления критериев социальной мотивации, познавательной активности, самостоятельности и креативности студентов в усвоении учебного материала и возможностей его практического использования. Кроме того, применены принципы научно-педагогического исследования и педагогического наблюдения для определения уровней восприятия информации в условиях учебного использования постановок таких синтетически-зрелищных жанров, как перформанс, костюмированное представление, спектакль-инсталляция, верbatim и т. п. Выводы. Было установлено, что в результате применения зрелищных форм

организации учебного процесса изменились учебная и социальная мотивация, возросли познавательная активность, самостоятельность и креативность студентов. Доказано, что благодаря проекту «Фестиваль религий» инновационное образовательное пространство Киевского национального университета культуры и искусств стало еще более насыщенным, разнообразным и открытым к актуализации инновационного потенциала творческой молодежи и может быть внедрено в учебную практику любого высшего учебного заведения.

■ **Ключевые слова:** образовательные инновационные технологии; современное культурно-художественное образование; зрелища; учебный процесс; самостоятельная работа студента